

plantenfiches: BORDER MET EENJARIGE KEUKENKRUIDEN

Dille, basilicum, kervel, oregano, koriander, kamille

In deze border staan kruiden die je vaak gebruikt in de keuken. Het zijn allemaal eenjarige planten. Dat wil zeggen dat je ze elk jaar opnieuw moet zaaien. Je kunt ze gemakkelijk zelf kweken uit zaad (behalve basilicum).

Het liefst in volle zon

Eenjarige kruiden groeien in volle zon. Plant ze dus op een plaats met veel licht. Alleen echte kervel en peterselie groeien ook goed in

Planteigenschappen

De tabel toont een overzicht van inheemse en uitheemse planten.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Hoogte (cm)	Bloeiperiode (maand)	Kleur bloei	Eetbaar	Oogst
Anethum graveolens	Dille	20-60	7-9	Geel	Blad	In groeiseizoen
Anthriscus cerefolium	Echte kervel	30-60	5-6	Wit	Blad	In groeiseizoen
Borago officinalis	Bernagie, borage, komkommerkruid	20-60	6-8	Blauw	Bloem	Van juni tot augustus
Calendula officinalis	Goudsbloem	30-60	5-11	Oranje		Hele jaar
Bloem	Van mei tot november	5-15	6-8	Paars, roze	Blad, bloem als kruid en als thee	Hele jaar
Coriandrum sativum	Koriander	40-60	5-8	Wit	Blad, Zaad	In of na groeiseizoen
Helianthus annuus sps	Zonnebloemsoorten	300	6-11	Geel	Zaden	Na groeiseizoen (zaden laten rijpen)
Matricaria recutita, Matricaria chamomilla	Echte kamille	15-60	5-9	Wit	Bloem	Van mei tot september
Nigella damascena	Juffertje in 't groen	60-90	7-9	Blauw	Zaad	Na groeiseizoen (zaden laten rijpen)
Ocimum basilicum	Basilicum	45	7-9	Wit, lila	Blad	Tot aan de bloei
Origanum majorana, Origanum hortensis, Majorana hortensis	Oregano, majoraan, echte marjolein	20-60	7-9	Wit	Blad	In groeiseizoen
Petroselinum sativum	Peterselie	40-60	7-9	Wit	Blad	In groeiseizoen
Satureja hortensis	Zomerbonenkruid	10-25	7-9	Wit, lila	Blad	In groeiseizoen.
Trigonella foenum-graecum	Fenegriek	60	6-9	Wit	Zaad	Na groeiseizoen
Tropaeolum majus	Oost-Indische kers	45	7-10	Oranje, rood	Blad, bloem	In groeiseizoen
Viola tricolor	Driekleurig viooltje	5-30	4-10	Paars, lila, geel	Bloem	In groeiseizoen

halfschaduw. Verder stellen eenjarige kruiden vaak minder eisen aan de standplaats dan de meerjarige kruiden.

Wat heb je nodig om je kruidenborder aan te leggen?

- Je hebt zaden nodig. Koop of oogst de soorten die je wilt.
- Basilicum is moeilijker te zaaien. Koop liever plantjes.

plantenfiches: BORDER MET EENJARIGE KEUKENKRUIDEN

Juffertje in 't Groen © Velt vzw

Hoe en wanneer ga je je border aanleggen?

- Bij voorkeur in het voorjaar (eind april). Inheemse zaden kun je ook in het najaar zaaien, maar uitheemse zaden kunnen niet tegen de kou.
- Je perceel voorbereiden
  - Maak de grond vrij van gras en woekerende kruidachtigen.
  - Haal op zware grond de grote klompen aarde uit elkaar.
  - Maak de grond volledig los met een hark. Als je dat niet doet, zullen grassen het overnemen.
- Zaaien
  - Kijk op de verpakking hoeveel zaaigoed je nodig hebt (hoeveel gram per m²)
  - Ken je de planten? Dan kun je alles mengen en breed uitzaaien. Ben je een beginner? Zaaï dan in rijtjes of groepjes van dezelfde soort. Hou 30 tot 50 cm afstand. Als de planten ontkiemen, wïed je weg wat niet in de rij staat.
  - Hark lichtjes in. Hoe kleiner het zaad, hoe meer het aan de oppervlakte blijft. Zaad mag maximaal 2x zo diep zitten als het groot is.
  - Begieten na het zaaien kan, maar is niet nodig. Als het droog blijft, blijven de zaden leven maar zal het langer duren voor ze gaan kiemen.

Wat komt er kijken bij het onderhoud?

- Geef vooral genoeg water aan de kiemplantjes. Als het droog blijft nadat de zaden gekiemd zijn, kunnen de kiemplantjes verdrogen.
- De bloemen afknippen (bijvoorbeeld bij basilicum) heeft als voordeel dat de plant zijn bossige vorm behoudt en meer blaadjes krijgt om te oogsten.

Hoe en wanneer kun je oogsten?

- Het blad kun je het hele groeiseizoen oogsten. Oogst regelmatig om de groei te bevorderen. Neem telkens de bovenste blaadjes weg.
- Eetbare bloemen (bernagie, goudsbloem, Oost-Indische kers) oogst je als ze in bloei staan.
- De zaden oogst je na het groeiseizoen.

Zaad oogsten

Als je eenjarige bloemen laat staan, zullen ze in zaad komen. Een deel van de inheemse zaden (Oost-Indische kers, juffertje in 't groen, goudsbloem, bernagie) zaait zichzelf uit, en komt volgend seizoen dus vanzelf terug. Van planten zoals koriander, zonnebloem of fenegriek kun je de zaden oogsten en bijhouden om te eten of om volgend jaar opnieuw te zaaien.

Enkele tips om eigen zaad te oogsten:

- Oogst je zaden niet te vroeg en niet te laat. De bloemen moeten verwelkt en dor zijn, de zaadjes hard en droog. Wacht ook niet te lang, want sommige bloemen gaan hun rijpe zaden zelf verspreiden.
- Pluk die zaaddoosjes of -hoofdjes, en spreid ze uit op een dienblad of zo. Laat ze een paar dagen liggen op een droge, luchtige plaats.
- Zaden zitten meestal in hun 'verpakking'. Doosjes, peultjes, takjes: verwijder ze met de hand of gebruik een vergiet en een keukenzeefje om het kaf te scheiden van de zaadjes.
- Bewaar je droge, schone zaadjes in een potje of envelop (mèt de juiste naam erop) op een frisse en droge plaats. Zo blijven ze langer kiemkrachtig.

Oost-Indische Kers © Velt vzw

Hoe gebruik of verwerk je je oogst?

- Eetbare bloemen (bernagie, goudbloem, Oost-Indische kers) kun je gebruiken om je salade te versieren.
- De zaden van fenegriek kun je gebruiken als smaakmaker in kerrie of in kaas.
- Oost-Indische kers smaakt naar waterkers. De zaden zijn bruikbaar als kappertjes.
- Zomerbonenkruid heeft een peperachtige smaak.

Impact op de stad

- **Biodiversiteit**
Een kruidenborder lokt allerlei beestjes. In het groeiseizoen komen insecten af op stuifmeel en nectar van de bloemen. In de winter levert de border schuilplaatsen en lekkere zaden.
- **Beleving**
De bloemen en geur van de planten maken de ruimte ook visueel aantrekkelijk en zorgen voor extra beleving in de stad.
- **Andere**
Kruidenborders doen het goed in combinatie met een moestuin. Ze creëren verwarring en trekken belagers aan waardoor ze de naburige planten vrijwaren: zo trekt Oost-Indische kers bladluizen aan en trekt het driekleurig viooltje de kleine parelmoervlinder aan.

Dille © Velt vzw